

**Саха литературатыгар государственной олимпиада
түмүктүүр түһүмэбин соруудахтарын толорууга ыйытылар
(2019-2020 үө.дь.)**

11 кылаас

Сабалыах иннинэ үлэ тас (титульнай) лиһин толор. Онуоха улууһун, оскуолан, предметин аатын уонна бэйэн араспаанньабын, ааккын, олимпиадаҕа бэлэмнээбит учууталын аатын толору ый.

2019-2020 үө.дь. саха литературатыгар государственной олимпиада түмүктүүр түһүмэбэ икки чаастан турар. Соруудахтар саха суруйааччыларын, кинилэр айымньыларын, айымньылар суруллубут историяларын, литература теориятын билиини ирдииллэр, ону тэнэ толкуйдуур, ырытар дьобургун сыаналыбыт.

В соруудах 4 блоктаах:

Тургутук

Литература теорията

Саха литературатын историята, ааҕы уопсай култууратыгар соруудах

Хоһоон ырытыгыта

В2, В3 - бу соруудахтарга айымньы тизкиһин, литература историятын уонна теориятын билигин көрдөрөбүн. Эпизети чуолкайдык, кылгастык бизэрэгэ дьулус.

В4 - соруудахха айымньыны сатаан тэннээн ырытар, сыаналыыр дьобургун бэрибэркэлиир сыаллаах. Бэриллибит хоһооннору тэннээн, тылын-өһүн, тутулун, ньымаларын ыйарын, бэлиэтиирин ирдэнэр.

Саамай үчүгэй үлэ **70 баалынан** сыаналанар.

С соруудах – проблемнай ыйытыгы тематын толору арыйыы, суруйуу тыла-өһө чуолкай, баай, сөптөөх, толкуйдуур, ырагалыыр, айымньыларга сыһыаран холобурдаан ырытарын ирдэнэр.

Бу соруудах уопсай баала 30

Ситиһини баҕарабыт!

Саха литературатыгар государственной олимпиада (2019-2020 үө.дь.)
Түмүктүүр түһүмэх соруудахтара
11 кылаас

В1. Литератураны билингэ уопсай тургутук. Соруудахтары болбойон аах, сөптөөх эппиэти бэлиэтээ.

1. А.И.Софронов-Алампа саха литературатыгар киллэрбит жанрдара:
 - А) Драма, лирика
 - Б) Трагедия, үгэ
 - В) Комедия, сатира
 - Г) Роман, поэма
2. 30-с сылларга саха поэзиятыгар саҥа сүүрэни киллэрбит, ураты куолаһынан биллибит поэт:
 - А) Күндэ
 - Б) Эллэй
 - В) Арбита
 - Г) Күннүк Уурастыырап
3. 1943 сыллаахха тахсыбыт “Күн сириҥ көмүскэлигэр” хомуурунньук ааптара:
 - А) Т.Сметанин
 - Б) А.Абаҕыһыныскай
 - В) Дьуон Дьангылы
 - Г) Эллэй
4. “Ойуунускайдыын кэпсэтии” поэма автора:
 - А) Семен Данилов
 - Б) Софрон Данилов
 - В) Петр Тобуруокап
 - Г) Леонид Попов
5. Уунангыырап диэн ханнык суруйааччы бастакы псевдонимай:
 - А) Петр Тобуруокап
 - Б) Күннүк Уурастыырап
 - В) Николай Якутскай
 - Г) Софрон Данилов

В2. Литература теориятыгар сыһыаннаах ыйытыыларга эппиэттээ.

1. Поэтической троп өйдөбүлүн быһаар, холобурдаа.
2. Быһылааннаах (детективной) айымньы өйдөбүлүн быһаар, айымньыларынан холобурдаа.
3. Сэһэн өйдөбүлүн быһаар, көрүҥнэрин ааттаталаа.

В3. Саха литературатын историятын билиини тургутар ыйыттылар.

1. Саха литературатыгар бастакы историческай романы ким суруйбутай, роман аата.
2. Айымньыттан быһа тардыыны аах, айымньы авторун, аатын суруй:
*Хорсун санаа, эр хаан, тулуур
Бырабыа суоҕа миигин.
Өссө түөспэр уотум оонньуур:
Бүүс-бүтүн ээ сүрэбим.
Хаарыан дойдубун хаалларан,
Хайдах өлүөх тустаахпыный?!
Кыргыһан кыайан баран,
Суох, мин өлүө суохтаахпын!*
3. Саха советскай литературатын историята хаһыс сыллартан саҕаланарый? Ханнык суруйааччы төрүттээбитэй?
4. Петр Тобуруокап поэзиятын ураты өрүттэрин ый.
5. Саха суруйааччыларын айымньыларыттан аан бастакынан “Таджикфильм” студияҕа киинэ буолан уһуллубут сэхэн аата, автора.

В4. Саха народнай поэта Леонид Попов “Илибэр эн илиинг баар курдук” хоһоонун болҕойон аах, ырыт, ханнык ойуулуур-дьүһүннүүр ньымалар туттуллубуттарын быһаар.

*Долгуннуур күөхтэрдээх сай ааһан,
Доборуом, эн хаһан кэлэбин?
Ыраатар бэйэбин сайыһан,
Ытаата мин уйан сүрэбим.*

*Илибэр эн илиинг баар курдук,
Сүрэхпэр — сүрэбинг сылааһа.
Өрүүтүн биллиэхтин бу курдук
Үйэлээх тапталың былааһа.*

*Доборуом, миигинниин үллэстиэнг
Дьоллоох дуу, сордоох дуу дьылҕабын.
Мин ааптар долгуйа эн истиэнг
Сириһи, хайҕалы, дьон хобун...*

*Ардыгар санаарбыам, санныыйыам,
Мунчаарбыт сүрэхтин үөрдүөң дуо?
Ыраммын, санныгар тайаныам,
Ыараабыт илибин уйуон дуо?*

*Долгуннуур күөхтэрдээх сай ааһан,
Доборуом, эн хаһан кэлэбин?—
Ыраатар бэйэбин сайыһан,
Ытаата мин уйан сүрэбим!*

С. Проблемнай ыйыгыыга эппизттээн, санаабын сааһылаан толору ырытан суруй (кириилээх, сүүн чаастаах, түмүктээх).

Киһи төлкөтө туохтан тутулуқтаах эбитий? (Н.Якутскай “Төлкө” романынан)